

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışlara Gösterdikleri Tepkilerin Karakter Eğitimi ve 2005 İlköğretim Programı Açısından Değerlendirilmesi

Sefer ADA, Prof. Dr.

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

Z. Nurdan BAYSAL, Dr.

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

Serap KORUCU, Sınıf Öğretmeni

Atıf/– Ada, S., Baysal, Z. N. & Korucu, S. (2005). Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkilerin karakter eğitimi ve 2005 ilköğretim programı açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), 7-18. © Değerler Eğitimi Merkezi

Özet– Okullarda sınıf ortamı çeşitli faktörlerin etkisi altındadır. Temelde öğretmen-öğrenci etkileşimine dayalı olarak oluşan bu ortamda, istenmeyen davranışların da yaşanması kaçınılmazdır. Amaç, istenmeyen davranışların yerine olumlu değer ve tutumların kazandırılması ve öğrencilerin karakter eğitiminin gerçekleştirilmesidir. Ayrıca yeni ilköğretim programının uygulanması öğrencilerin aktif olduğu sınıf ortamını gerektirmektedir. Bu açıdan öğretmenlerin sınıflarındaki olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkiler daha da önemli hâle gelmektedir.

Bu makalede öğretmenlerin olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkiler; karakter eğitimi ve yeni ilköğretim programı çerçevesinde ele alınmıştır. İstanbul ilinde 20 ile 40 yaş arasında yer alan, % 65'i bayan, % 35'i erkek 163 öğretmene araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket formu uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama ve standart sapmadan yararlanılmıştır. Sonuç olarak sınıf öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkilerin düzeyi ortaya konmuştur. Sınıf öğretmenlerinin öğrenci davranışlarının yönetimi, karakter eğitimi ve yeni ilköğretim programı konularında desteklenmeleri önerilmektedir.

Anahtar kelimeler– Sınıf Yönetimi, Olumsuz Davranışlar, Öğretmen Tepkileri, Karakter Eğitimi, Yeni İlköğretim Programı.

Toplumlar eğitim alanında sahip oldukları nitelikli, dengeli, ruh ve beden sağlığı yerinde bireyleri nispetinde toplumsal kalkınmalarını gerçekleştirirler (Aytaç, 2000: 1). Eğitimden beklenen, bireylere bilgi ve beceri kazandırmaktan öte, toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek, hızla değişen dünyaya uyum sağlayabilecek, çevresinde istenen değişiklikleri yapabilecek bireylerin yetişmesidir (Ada & Ünal, 2000). Bu açıdan okulların

görevi sadece bilgi ve beceri kazandırmak değil, bireylere karakter eğitimi açısından da temel insani değerleri özümsetmektir.

Eğitim sınıf denilen yaşam alanında, benzer yaş gruplarındaki ve benzer bilgi ve becerilere sahip bireylerle yürümektedir. Bununla beraber bu bireyler her ne kadar benzer bilgi ve becerilere sahip olsalar da birbirlerinin özdeşi değildirler (Yavuzer, 2002). Sınıftaki öğrencilerin kişilik özellikleri, okul ve derslere yönelik tutumları, ders çalışma ve dinlenme alışkanlıkları, ailelerin genel kültürel birikimi, öğrenciler arası ilişkiler, sınıfın fiziksel koşulları ve öğrenci öğretmen etkileşimleri bütün olarak sınıf ortamını oluşturmaktadır (Erden, 2003: 72). Sınıf ortamı, öğrencilerden beklenen özelliklerin geliştirilmesinde oldukça büyük bir öneme sahiptir. Bu ortamda öğretmen öğretim işlerini yürütmek, öğrencilere temel değerleri kazandırmak ve öğrencilerin demokratik bir ortamda sosyalleşmelerini sağlamakla yükümlüdür. Ülkemizde genel olarak sınıflardaki öğrenci sayıları fazladır. Bu durum öğretmenlerin sınıf yönetimi ve yönetim metotlarını iyi bilmesini daha önemli hâle getirmektedir. Öğretmenlerin uygun öğrenme ve öğretme ortamı hazırlayabilmeleri sınıf yönetimi ile ilgili anlayışlarına bağlıdır (Dağdelen, 1999). Dolayısıyla okulun ve sınıfın kendisinden beklenen işlevlerini tam olarak yerine getirebilmesi uygun öğrenme ortamlarının sağlanmasını, eğitim ortamının istenmeyen faktörlerden arındırılmasını ve istenmeyen davranışların önlenmesini gerektirmektedir (Özen, 2001). İstenmeyen davranışlar eğitsel çabaları engelleyen, sınıf aktivitelerinin akışında aksamalara yol açan düzen bozucu davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Başar, 1999: 95; Burden, 1995: 16).

Sınıf yönetiminin başarısı ya da başarısızlığının en önemli göstergesi öğrencilerin sınıfta sergiledikleri davranışlardır. Sınıfta öğrenciler rollerine uygun davranıyorlarsa o sınıfta yönetim sorunu yok demektir (Erden, 2003). Ayrıca öğretmenlerin de rollerine uygun davranışları sınıftaki yönetim sorununun ortadan kalkmasına veya azalmasına katkı sağlayacaktır. Son yıllarda program geliştirme çalışmalarında temelde hümanistik psikolojinin dayandığı kuramların yer alması gerektiği tezi savunulmaktadır. Hümanistler insanı, davranışını denetleyebilen özgür bir varlık olarak ele alırlar (Demirel, 2003: 39). Hümanistik eğitimciler, çağımızda sadece düşünebilen değil, duygusal olarak da eylemde bulunabilen bireylere ihtiyaç olduğunu vurgulamakta ve başkalarını anlayabilen, hem kendisini hem diğerlerini kabul edip saygı duyabilen ve sorumluluk sahibi bireylere ihtiyacımız olduğunu belirtmektedirler. Hümanistik eğitimcilere göre, bu özelliklere sahip insanı yetiştirmek için

gerekli şartları (eğitim tarzını) hazırlayıp belirlemek bizim elimizdedir (Patterson, 1973'ten akt.: Akbağ & Hesapçıoğlu, 1996).

2005 İlköğretim Programı'nın öğrenciyi merkeze alması, öğrencide öz güveni geliştirecek, kendine ve başkalarına saygı duymasını sağlayacaktır. Programda öğrencinin derse aktif katılımının desteklenmesi, onların duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri için sınıfta güven duygusu oluşturulması konuları önemle ele alınmaktadır (Titiz, 2005: 11). Bu değişikliklerin uygulanmasıyla zaman içerisinde sınıf içi istenmeyen davranışların azalacağı düşünülebilir. Çünkü öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik düzenlenmiş bir çevrede, etkin katılımın da sağlanmasıyla istenmeyen davranışlarda azalmalar başlayabilir. Bu durumda, öğretmenler olumsuz davranışları önleme ve olumlu değerler kazandırmada daha başarılı olabilir.

İlköğretim sürecinde karakter eğitiminin önemi büyüktür. Karakter eğitimi, öğrencilerin sorumluluklarını taşıyabilecekleri makul seçimler yapabilmelerine imkân sağlayan bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi demektir (Ryan & Bohlin, 1999'dan aktaran Ekşi, 2003: 81). Türk millî eğitiminin genel amaçlarından biri, fertlerini, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir (Kıncal, 1999: 20). Bu bakımdan karakter eğitimi, programlar aracılığıyla gerçekleştirilmeye çalışılan önemli hususlardan birisidir.

Karakter eğitiminde daha doğrudan yaklaşımlara dönüş teklifleri öğretmenlere olağanüstü bir sorumluluk yüklemektedir. Pozitif rol modelleri olmak, müfredat çerçevesi içinde ahlaki konularda düşünme fırsatları sağlamak, ahlaka uygun bir sınıf iklimi yaratmak ve öğrencilere sınıf dışında hizmet programları, klüpler ve danışmanlık yoluyla karakter eğitimi gerçekleştirmek bu sorumluluklar arasındadır (DeRoche & Williams, 1998; Lickona, 1991; Ryan & Bohlin, 1999; Wiley, 1998; Wynne, 1997; Akt: Milson & Ekşi, 2003). Gelişim süreci içinde çocuk, zihinsel gelişimi için ilgileneceği bir faaliyet arar. Sıkıldığında yaptığı bazı davranışlar, yaramazlık ve zarar verici davranış olarak isimlendirilir. Oysa çocuk, hiçbir şey yapmamaktansa zaman zaman kötü şeyler yapmayı tercih eder (Özen, 2001). Çocuğun bu doğal gelişim döngüsü, sınıf ikliminde, akran grubu ile iletişim hâlindeyken, sınıf yönetiminin temel problemlerinden sınıf içi olumsuz davranışların ortaya çıkmasına neden olur. 2005 İlköğretim Programı'nın getireceği avantajlara rağ-

men, sınıf içi etkileşimde öğretmenin öğrencilerinin tüm davranışlarından memnun olması beklenemeyeceği gibi, öğrencilerinin yanlış davranışlarını onaylaması da olanaksızdır. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde insana saygı ilkesini tehlikeye düşürmeden doğru olan davranışın onaylanması ve doğru olmayanın onaylanmaması, bu ilişkilerin içtenliği ve dürüstlüğü için gereklidir (Kılıççı, 1999'dan aktaran Yavuzer, 2002). Ayrıca okul yaşı, sosyal içgüdülerin gelişme dönemidir (Alendy, 1974: 47). Öğrencilerin hassas bir dönemde olmaları, öğretmenlerin sınıfta davranış yönetiminde karşılaştıkları güçlükler, ayrıca karakter eğitimi sağlamaya yönelik sorumluluklar düşünüldüğünde, sınıf ortamında öğrencilerin gösterdikleri problem davranışların yönetilmesi önem kazanmaktadır.

Bu makalede sınıf öğretmenlerinin, sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkiler incelenmiştir. Ortaya çıkan bulgular karakter eğitimi ve 2005 İlköğretim Programı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bulgular ve değerlendirmeler göz önünde bulundurularak öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen davranışları önlemeleri ve 2005 İlköğretim Programı çerçevesinde öğrencilere olumlu değerler kazandırmaları için önerilerde bulunulmuştur.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı sınıf öğretmenlerinin, sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkileri incelemek ve buna bağlı olarak karakter eğitime ve 2005 İlköğretim Programı'na atıflarda bulunmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde "Sınıf öğretmenlerinin, sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkiler nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, daha önce gerçekleştirilmiş olan, *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışlara Gösterdikleri Tepkiler* isimli çalışma için anket formu ile toplanan veriler kullanılmıştır. Araştırma, sınıf öğretmenlerinin, sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkiler ile ilgili var olan durumu ortaya çıkarmayı amaçladığından tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Bu çalışma daha önce ele alınmış bir konu olarak, sınıf öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkileri belirlemek ve söz konusu tepkiler arasındaki ilişki ve farkları ortaya çıkarmak üzere gerçekleştirilmiştir.

Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ili Avrupa yakasında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2004-2005 eğitim öğretim yılında Beşiktaş, Fatih ve Gaziosmanpaşa ilçelerinde görev yapan ve rastgele (random) örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan toplam 163 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır. Örneklemini oluşturan öğretmenlerin cinsiyet ve yaş dağılımları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1

Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyetler	Frekans	Yüzde
Kadın	106	65,0
Erkek	57	35,0
Toplam	163	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin % 65'inin bayan, % 35'inin ise erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2

Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Öğretmenlerin yaş düzeyleri	Frekans	Yüzde
20-24 yaş arası	15	9,2
25-29 yaş arası	14	8,6
30-34 yaş arası	20	12,3
35-39 yaş arası	17	10,4
40 yaş ve üzeri	97	59,5
Toplam	163	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan sınıf öğretmenlerinin % 9,2'sinin 20-24 yaş arası, % 8,6'sının 25-29 yaş arası, % 12,3'ünün 30-34 yaş arası, % 10,4'ünün 35-39 yaş arası, % 59,5'inin ise 40 ve üzeri yaşta olduğu görülmektedir.

Veriler ve Toplanması

Araştırmada bu alanda yapılmış teorik çalışmanın yanında asıl veri kaynağı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Problem alanına ilişkin yeterli verileri sağlayacağı düşünülen sorularla oluşturulan anket formu bir ön uygulamaya tâbi tutulmuş ve uzmanların görüşleri doğrul-

tusunda anket formuna son şekli verilmiştir. Anketler 2004-2005 öğretim yılında uygulanmıştır. Anketler araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Verilerin analizinde frekans ve yüzde hesapları yapılmıştır. Bunun dışında, öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin sınıf içi olumsuz davranışları gösterme düzeylerinin belirlenmesi için aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Yine öğretmenlerin, öğrencilerin olumsuz davranışlarına karşı gösterdikleri tepkilerin aritmetik ortalama ve standart sapmaları verilmiştir.

Aritmetik ortalamaların yorumlanmasında aşağıda belirtilen aralıklar kullanılmıştır:

5 - 4,21 → pek çok

4,20- 3,41 → çok

3,40- 2,61 → orta

2,60- 1,81 → az

1.80- 1 → çok az

Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkilerin aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 3'te görülmektedir.

Sınıf öğretmenleri, sınıf içi olumsuz davranışlara gösterdikleri tepkiler ile ilgili olarak, “Fiziksel olarak cezalandırırım.”, “Notla tehdit ederim.”, “Öğrenciyi sınıftan çıkarırım.” tepkilerini çok az düzeyde; “Görmezden gelirim.”, “Farkına varamam.”, “Öğrenciyi azarlarım.”, “Uyarı amacıyla gürültülü davranışlarda bulunurum.”, “Etkinlikten alıkoyarak cezalandırırım.”, “Okul idaresinden yardım isterim.”, “Sınıfın tamamını eleştiririm.”, “Ailelere yönelik eleştiri yaparım.” tepkilerini az düzeyde; “Öğrenciye dokunurum.”, “Problemlerle ilgili grup görüşmesi yaparım.”, “Rehber öğretmenden yardım isterim.”, “Öğrencinin yerini değiştiririm.” tepkilerini ise orta düzeyde gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Ayrıca öğretmenlerin “Nazikçe uyarırım.”, “Öğrencinin yanına yaklaşıyorum.”, “Öğrenciye soru sorarım.”, “Sessizce uyarırım.”, “Öğrenciyle göz teması kurarım.”, “Öğrenciye bir görev veririm.”, “Öğrencinin velisini görüşmeye çağırırım.”, “Yanlış davranışın düzeltilmesi için ipucu veririm.”, “Yapıcı eleştiri-

Tablo 3
Öğretmenlerin Olumsuz Öğrenci Davranışlarına Gösterdikleri Tepkiler

	n	min.	mak.	$\bar{x}$	ss
T1. Görmezden gelirim.	162	1,00	5,00	1,86	,79989
T2. Nazikçe uyarırım.	160	1,00	5,00	3,81	,79203
T3. Farkına varamam.	158	1,00	5,00	1,80	,83291
T4. Öğrencinin yanına yaklaşıyorum.	159	1,00	5,00	3,80	,96442
T5. Öğrenciye soru sorarım.	156	2,00	5,00	3,80	,92364
T6. Sessizce uyarırım.	158	1,00	5,00	3,58	1,07203
T7. Öğrenciyi azarlarım.	156	1,00	4,00	2,09	,72538
T8. Öğrenciyle göz teması kurarım.	160	2,00	5,00	3,95	,94067
T9. Öğrenciye dokunurum.	153	1,00	5,00	2,99	1,24867
T10. Öğrenciye bir görev veririm.	160	1,00	5,00	3,56	,85135
T11. Öğrencinin velisini görüşmeye çağırırım.	162	1,00	5,00	3,56	1,02682
T12. Yanlış davranışın düzeltilmesi için ipucu veririm.	159	2,00	5,00	3,74	,86397
T13. Yapıcı eleştirilerde bulunurum.	162	2,00	5,00	4,00	,87050
T14. Derse katılmayanları fark edip yüreklendiririm.	160	1,00	5,00	3,96	,90019
T15. Öğrenciyle özel görüşme yaparım.	161	2,00	5,00	3,96	,87241
T16. Problemlerle ilgili grup görüşmesi yaparım.	159	1,00	5,00	3,25	1,04466
T17. Uyarı amacıyla gürültülü davranışlarda bulunurum.	161	1,00	5,00	2,31	,96330
T18. Fiziksel olarak cezalandırırım.	160	1,00	4,00	1,38	,61298
T19. Etkinlikten alıkoyarak cezalandırırım.	160	1,00	5,00	2,25	1,08738
T20. Tepkimi jest ve mimiklerle gösteririm.	161	1,00	5,00	3,55	,95423
T21. Rehber öğretmenden yardım isterim.	162	1,00	5,00	2,95	1,09659
T22. Okul idaresinden yardım isterim.	159	1,00	5,00	2,17	1,02213
T23. Sınıfın tamamını eleştiririm.	160	1,00	4,00	1,67	,70533
T24. Notla tehdit ederim.	160	1,00	3,00	1,31	,53048
T25. Öğrenciyi sınıftan çıkarırım.	161	1,00	4,00	1,44	,66937
T26. Olumsuz davranışların nedenlerini araştırırım.	161	1,00	5,00	3,81	,90970
T27. Öğrencinin yerini değiştiririm.	161	1,00	5,00	3,13	,89789
T28. Ailelere yönelik eleştiri yaparım.	159	1,00	5,00	1,84	,94490
T29. Olumsuz davranışın tekrarlanmaması için ortam hazırlarım.	161	1,00	5,00	3,80	,72301
T30. Davranışın olumsuz sonuçlarını anlatırım.	162	1,00	5,00	4,23	,69195

rilerde bulunurum.”, “Derse katılmayanları fark edip yüreklendiririm.”, “Öğrenciyle özel görüşme yaparım.”, “Tepkimi jest ve mimiklerle gösteririm.”, “Olumsuz davranışın nedenlerini araştırırım.”, “Olumsuz davranışın tekrarlanmaması için ortam hazırlarım.” tepkilerini çok düzeyde; “Davranışın olumsuz sonuçlarını anlatırım.” tepkisini ise pek çok düzeyde gösterdikleri belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenleri olumlu olarak algıladıkları tepkileri çok, olumsuz olarak algıladıkları tepkileri ise az düzeyde gösterdiklerini belirtmişlerdir. Sonuçlar incelendiğinde davranış problemlerini temelden ortadan kaldıracabilecek, öğrencide otokontrol oluşmasını sağlayacak yöntemlerin daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin karakter eğitimine önemli kat-

kı sağladığını düşündürmektedir. Çünkü hümanistik yaklaşım çerçevesinde öğrenciye saygı ilkesini gözeterek istenmeyen davranışların önlenmeye çalışılması, öğrencilerde karakter eğitimi ve değerler duygusunun gelişmesi adına olumlu bir özelliktir. 2005 İlköğretim Programı açısından da bu durum olumlu değerlendirilmektedir. Öğretmen merkezli ortamlar diğer bir deyişle dıştan kontrollü bireyler yerine, öğrenci merkezli içten kontrollü bireylerin yetişmesi için bu tepkiler gerekmektedir.

Tartışma

Bu araştırmanın temel amaçlarından birisi, öğretmen eğitimi çabalarına yön verme amacıyla, istenmeyen davranışları önlemede öğretmen yeterliliklerini belirlemek ve karakter eğitiminde öğretmenlerin davranışsal fonksiyonlarına dikkat çekmektir. Burada kullanılan öğretmen eğitimi hem hizmet öncesi hem de hizmet sonrasında öğretmenlerin, öğrenci davranışlarının niteliği ve yönetimi, öğrencilere olumlu değerleri kazandıracak stratejilerin uygulanması konularında geliştirilmesi anlamına gelmektedir. Öğretmen eğitiminde “Farklı ortamlardan gelen öğrencilere, ferdi ve toplumsal huzur için temel değerleri nasıl kazandırabiliriz?” sorusunun irdelenmesi gereklidir. Bu bağlamda öğrencilerin olumsuz davranışlarına gösterilen tepkilerin niteliği son derece önemlidir.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilere model olma niteliği tartışılmaz bir gerçektir. Bu rol yarının büyüklerinin yetişmesinde kritik bir öneme sahiptir. Öğretmenlere olumsuz tepkiler gösterilerek belki söz konusu olumsuz davranışlar anlık da olsa önlenebilir, ancak değerler eğitimi kapsamında öğrencilere kazandırılması hedeflenen niteliklerin özümsetilmesi güçleşir. Bu araştırma bulguları ile öğretmenlerin olumlu gördükleri tepkileri daha çok, olumsuz gördükleri tepkileri ise daha az gösterdikleri ortaya konmuştur. Ancak sistem içinde çok az düzeyde bile olsa fiziksel cezaya başvurduğunu, öğrenciyi notla tehdit ettiğini ya da öğrenciyi sınıftan çıkardığını belirten öğretmenlerin olması dikkati çeken bulgular arasında değerlendirilebilir. Bu tepkileri gösteren öğretmenlerin öncelikle kendilerine “Bir eğitimci olarak hangi değerlere sahibim? Hangi değerlere sahip olmalıyım? Öğrencilerime hangi değerleri kazandırmalıyım?” sorularını sorması gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin bazı olumsuz davranışlarını yanlış tepkilerle önlemek, sonra telafisi zor farklı sorunlara neden olabilir.

Yiğit (2001), istenmeyen davranışların önlenmesine ilişkin olarak, öğretmenlerin izlediği yaklaşımların davranışın türüne göre değiştiğini ancak, en

sık gösterilenlerin sınıfın geneline uyarıcı konuşma yapmak, öğrenci ile bireysel görüşme yapmak ve öğrenciyi sözlü olarak uyararak olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, çok az da olsa öğretmenlerin bazı davranışları önlemek açısından fiziksel cezaya başvurduğunu vurgulamıştır. Yine Celep (2002) de öğretmene karşı gelme davranışına öğrenciler arasında sık rastlanmadığını ancak, öğretmenlerin bu tür bir davranışla karşılaştığında fiziksel cezaya başvurmamasını ya da öğrenciyi sınıf dışına çıkarmasını dikkat çeken bulgular arasında değerlendirmiştir. Nitekim Kounin (1970'ten aktaran Celep, 2002), cezalandırıcı olan öğretmenlerin daha çok sinirli olduklarını, okulda davranış sorunlarıyla daha çok karşılaştıklarını saptamış ve Emmet (1987'den aktaran Celep, 2002), cezalandırma ağırlıklı yaklaşımların öğretimde yetersizliği ortaya koyduğunu, öğrencinin davranışın sorumluluğunu kabul etmesinden çok, suç işlemesine yol açtığını belirtmiştir. Bu durum öğrencinin karakter eğitimi açısından olumsuz bir durumdur. Ayrıca 2005 İlköğretim Programı'nın uygulanmasını zorlaştıran etkenlerdendir.

Öğretmenlerin öğrencilerin olumsuz davranışlarına karşı fiziksel olarak cezalandırma tepkilerini çok az düzeyde de olsa gösterdiklerini belirtmeleri dikkat çekmektedir. Oysa hem karakter eğitimi hem de yeni ilköğretim programının sağlıklı bir şekilde uygulanmasında öğretmenin sınıfta demokratik bir lider olması gerekmektedir. Aksi takdirde öğrencinin merkezde olduğu bir sınıf ortamının oluşması mümkün değildir.

Bulgular incelendiğinde öğretmenlerin, öğrencilerin olumsuz davranışlarına karşı öğrenciyi azarlama tepkisi gösterdikleri belirlenmiştir. Öğrenci azarlanarak yaptığı davranışın istenmeyen davranış olduğu ifade edilebilir, ancak bu durumda öğrenci yapması gereken doğru davranışın ne olduğunu öğrenemez. Karakter eğitiminin savunucularından William Bennett (1991: 133) şu görüşü dile getirmektedir: "Eğer çocuklarımızın en çok imrendiğimiz karakter özelliklerine sahip olmalarını istiyorsak, onlara bu özelliklerin neler olduğunu öğretmeye çalışmalıyız." Bu bağlamda öğrenciler olumsuz davranış sergilediklerinde sadece bu tür davranışları yapmalarını sağlayıcı önlemler almak yetersizdir, çünkü çocuklar yapmaları gereken doğru davranış bilemeyebilirler. Öğrencilere olumsuz davranışın sonuçlarının anlatılması ve olumlu davranışlar ile ilgili açıklamaların yapılması öğrenciyi olumlu davranışlara yönleltecektir.

Bu makalede öğretmenlerin öğrencilerin olumsuz davranışlarına ne tür tepkiler gösterdiği ve bütün bunların öğrencilerin karakter eğitimine nasıl yansıtılabileceği irdelenmeye çalışılmış, konuya 2005 İlköğretim Programı'nın

uygulanması bağlamında yaklaşılmıştır. Kendine özgü zekâ yapısı ve öğrenme yöntemiyle her birey eğitim ortamına bir şeyler katmakta, kapasitesine göre bir şeyler öğrenmekte, bazen de hiçbir şey öğrenememektedir. Uygulamaya geçirilen yeni öğretim anlayışıyla öğrencilerin deneyerek, tartışarak, uygulayarak, sorgulayarak ve yaşayarak öğrenecekleri bir öğrenme ve öğretme süreci esas alınmaktadır. Öğretimin öğretmen merkezli olmaktan çıkarılarak öğrenci merkezli hâle getirilmesi hedeflenmektedir.

Karakter eğitimi konusuna verilen önem ve yeni ilköğretim programı dikkate alınarak, yapılabilecek bazı düzenlemelerle sınıf içinde öğretmenlerin öğrencilerin olumsuz davranışlarını uygun tepkilerle önleme ve onlara temel değerleri kazandırma anlayışı sağlanabilir. Bu çerçevede:

Öğretmenlerin öğrencileri ile yakından ilgilenebilmeleri, karakter eğitimi ve yeni ilköğretim programının sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi ve dolayısıyla olumsuz davranışların azalması açısından, sınıflardaki öğrenci sayılarının azaltılması ve bu konuda standartlara uyulması,

Öğretmen yetiştiren kurumların programlarına karakter eğitimi ve temel değerlerin kazandırılması ile ilgili yeni amaçlar konulması,

Sınıf yönetimi konularında öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirmesi,

Sınıf öğretmenlerine öğrenci davranışlarının niteliği ve yönetimi, karakter eğitimi ve yeni ilköğretim programı ile ilgili hizmet içi seminerlerin verilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Ada, S. & Ünal, S. (2000). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaa Birimi.
- Akbağ, M. & Hesapçıoğlu, M. (1996). *Eğitimde özgürlükçü paradigma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, sayı:8, 1-13.
- Alendy, R. (1974). *Problem çocuklar* (2. Baskı). İstanbul: A Yayınları.
- Aytaç, T. (2000). *Okul merkezli yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- Bennett, W. J. (1991). *Moral literacy and the formation of character*. In J. S. Benninga (Ed.), *Moral, character and civic education in the elementary school* (pp.131-138). New York: Teachers College.
- Burden, P. E. (1995). *Classroom management and discipline, methods to facilitate cooperation and instruction*. New York: John Wiley& Sons, Inc.,
- Celep, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Dağdelen, Ö. (1999). *İlköğretim öğrencilerinin sınıf içi olumsuz davranışlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2003). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (5. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 79-96.
- Erden, M. (2003). *Sınıf yönetimi* (2. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Kıncal, R. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Erzurum: Eser Ofset.
- Milson, A. J. & Ekşi, H. (2003). Öğretmenlerin karakter eğitiminde yetkinlik konusunda bir ölçme aracına doğru: Karakter Eğitim Yetkinlik İnancı Skalası (KEYİS) ve Türkçeye uyarlanması çalışması, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (4), 99-130.
- Özen, Y. (2001). *Yarına kalmak adına sorumluluk eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Titiz, O. (2005). *Yeni öğretim sistemi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Yavuzer H. (2002). *Okul çağı çocuğu* (8. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yiğit, B. (2001). İlköğretim öğrencilerinde görülen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin önlemek için izlediği yaklaşımlar. *Trakya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (2), 15-25.

Teachers' Reactions toward Misbehaviors in Classrooms with respect to Character Education and the 2005 Elementary Education Curriculum

Sefer ADA, Prof. Dr.

*Z. Nurdan BAYSAL, Dr.**

Serap KORUCU

Citation/©- Ada, S., Baysal, Z. N. & Korucu, S. (2005). Teachers' Reactions Toward Misbehaviors in Classrooms with Respect to Character Education and the 2005 Elementary Education Curriculum. *Journal of Values Education-Turkey*, 3 (10), 7-18.

Abstract- Many factors affect the classroom environment in schools, teacher-student interactions being one of the most important factors. In such an environment, it is almost unavoidable to experience undesired behaviors. Therefore, the goal must be not only to prevent such undesired behaviors, but also bring in favourable values and attitudes in place of these behaviors. The realization of character education plays a vital role in this process. In addition, new elementary education curriculum requires a classroom environment where students are active participants. With this respect, teachers' reactions toward misbehavior in their classrooms are becoming more important.

In this article, teachers' reactions toward misbehavior, and their views on character education, and new elementary education curriculum were discussed. A survey developed by the researchers was administered to 163 teachers whose ages ranged from 20 to 40 (65% were females) in Istanbul province.

Results report the levels of reactions among teachers to negative behaviors. It is suggested that teachers be supported in respect to the management of student behaviors, character education, and new elementary education curriculum.

Key Words: Classroom Management, Misbehavior, Teacher Reactions, Character Education, New Turkish Elementary Education Curriculum.

* **Address for correspondence:** Marmara University Atatürk Faculty of Education Department of Primary Education Göztepe, 81040, Istanbul-Turkey. **E-Mail:** nurdanbaysal@hotmail.com